

Илмнинг зийнати тақво ва ҳилмдир

ISLOM.UZ

Илмнинг зийнати тақво ва ҳилмдир

09:30 / 18.03.2022 1792

Маълумки, Islom.uz портали «МАЗҲАБЛАР — БИРЛИК РАМЗИ» шиори остида танлов эълон қилган.

З-чорак — шофеъий мазҳабига оид мавзуда бўлиб, иштирокчилар томонидан @islomuztanlovbot манзилига келиб тушаётган навбатдаги мақолани сиз азизларга ҳавола қиласиз.

Илмнинг зийнати тақво ва ҳилмдир

Байҳақийнинг «Маноқибуш Шофеъий» ва Қози Иёзнинг «Тартиб-ул мадорик» ва Ёқутнинг «Муъжамул удобоз» номли китобининг имом Шофеъий раҳматуллоҳ борасидаги «Илм олиши ва ҳифзининг бошланиши» қисмида қуидагилар келтирилади: «Имом Шофеъий айтади: «Мен Китобни ўрганаётган пайтларим муаллимни эшитар эдим. Бир бола айтиб бериб туради. Мен унинг айтганларини ёдлаб олар эдим. Муаллимга бергани онамнинг ҳеч нарсаси йўқ эди. Мен етим бола эдим. Муаллим унга ҳеч нарса бермасам ҳам мендан рози бўлаверар эди. Болалар айтилаётган дарсни ёзиб олишар, мен эса муаллим ёздиришдан бошини кўтаргунича ёзилган нарсаларни ёдлаб олган бўлар эдим. У бир куни менга шундай деди: «Мени сендан ҳақ олишимга нима мажбур қиласи? Китобни тугатгач сополларни сополларни, хурмо пўстлоғини ва туя куракларини йиға

бошладим. Уларга ҳадис ёзар эдим. Канцелярияга борар эдим ва улардан зуҳур совға қилишларини сўрар эдим. Шундай қилиб онамнинг ўраларини ҳам улар билан тўлдириб қўйган эдим».

«Жомиъ баёнил илми ва фазлихи» китобида имом Шофеъий ҳақида шундай келтирилади: «У киши айтадилар: «Мен онамнинг бағрида колган бир етим бола эдим. «Мени бошланғич илмларни ўрганишга бердилар. Лекин унинг муаллимга бергани ҳеч вақоси йўқ эди. Агар ҳеч нарса бермасам ҳам муаллим мендан рози бўлаверар эди. Қуръонни хатм қилгач, масжидга кирдим. Уламоларнинг мажлисларида ҳозир бўлдим. Улардан ҳадис ва масъала эшитиб, ёдлаб олар эдим. Менга варак сотиб олишим учун бергани онамнинг ҳеч нарсаси йўқ эди. Агар оқлигидан ярқираб турган сүякни кўрсам, уни олиб унга ёзар эдим. Агар у тўлиб қолса, уни кўзанинг ичига ташлаб қўяр эдим. У менинг учун эскиб қолган ҳисобланар эди. Кейин Ямандан бир волий келди. Баъзи қурайшликлар мени ўзига шерик қилиб кетиши борасида у билан гаплашиб кўришди. Онамнинг у билан кетишим учун менга бергани бирор нарсаси йўқ эди. Ридосини ўн олти динорга гаровга бериб, пулни менга берди. Мен уни олиб у билан кетдим».

Нававий роҳимахуллоҳ «Имом Шофеъий раҳматуллоҳ алайҳидан келган нодир ҳикматлар борасида фасл» да шундай деган:

«У киши айтадилар: «Ким илм талаб қиладиган бўлса, уни батафсил ўргансин, токи илмнинг дақиқ жойларини қўлдан бой бермаслик учун.

Айтадилар: «Ким илмни ёқтирмаса, унда яхшилик йўқдир. Сен ва унинг орасида дўстлик ҳам танишув бўлиши мумкин эмас».

Айтадилар: «Уламоларнинг зийнати тавфиқдир. Зеб-зийнатлари эса ҳусни хулқдир. Жамоллари эса очиқкўнгилликдир».

Айтадилар: «Илмнинг зийнати тақво ва ҳилмдир. Уламоларнинг Аллоҳ уларни қайтарган нарсага рағбат қилишлари ва Аллоҳ уларнинг рағбат қилишларини хоҳлаган нарсадан зуҳд қилишларидан кўра қабиҳроқ айб йўқдир».

Айтадилар: «Уламоларнинг фақирлиги ихтиёрий фақирликдир. Жоҳилларнинг фақирлиги мажбурий фақирликдир. Бир киши илм борасида қалбни қотиради ва унда нафрат туйғуларини қолдиради деди. Кишилар қуидаги сурадан: **«Асрға қасамки, (ҳар бир) инсон зиён (бахтсизлик) дадир!»** (Аср сураси, 1-2-оятлар) ғафлатда бўлган ҳолда айтадилар. Тун

уч қисмдир: аввалида ёзилади, иккинчисида намоз ўқилади. Учинчи қисмида эса ухланади. Робиа тунлари имом Шофеъийнинг жойида ухлаб қолар эди. У киши одатда озгинагина ухлаб олар эди холос».

Бахр ибн Наср айтади: «Шофеъийнинг замонларида у кишидан қўра, Аллоҳга тақволи бўлган ҳамда Қуръон ўқиганда овози ширин бўладиган ҳеч кимни кўрмадим».

Ҳумайдий айтадилар: «Шофеъий шундай деяётганларини эшитдим: «Хоҳлар эдимки, одамлар ҳар бир илмни билсалар эди. Мен кафолат бераманки, мени бошқа мақтамас эдилар. Аҳмад ибн Ҳанбал: «Имом Шофеъий шундай киши эдиларки, Аллоҳ у кишида ҳар яхшиликни жамлаган эди».

Имом Шофеъий айтадилар: «Ҳақ билан гўзал туриш худди ўзи кўрсатганидек бўлади».

Айтадилар: «Олдин ҳеч ҳам ёлғон гапирмаганман. Рост ёки ёлғон бўлмасин Аллоҳ номига қасам ичмаганман. Хоҳ сафар бўлсин, хоҳ совуқ ёки бошқаси ҳеч қачон жума ғуслини тарк қилмаганман. Ўн олти йилдан бери тўйиб овқатланмадим. Яна бир ривоятда йигирма йил деб ҳам келади. Кимни тақво иззатламас экан, унинг учун ўзга иззат ҳам йўқдир. Ҳеч ҳам фақирликдан қўрқмадим».

Айтадилар: «Дунё фазлидан талаб қилиш уқубатдир. Аллоҳ у билан тавҳид аҳлини иқоб қиласи. Имом Шофеъийга дедилар: «Нега доим ҳасса тутиб юрасиз, ахир сиз заиф эмассиз-ку. У киши жавоб бердилар: «Мен дунёда мусофири эканлигимни ёдга олиб тураман. Айтадиларки, кимки ўзининг нафсидаги заифликка гувоҳ бўлса, истиқоматга эришади».

Айтадилар: «Кимники устидан шаҳват ғолиб келса, унга убудият лозим келибди. Кимки озга қаноат қиласа, ундан қарамлик кетади».

Айтадилар: «Дунё ва охират яхшилиги бешта хислатдадир:

- нафснинг бехожатлиги
- зарар беришдан тийилиш
- ҳалол касб қилиш
- тақво либосини кийиш

- ҳар бир ҳолатда Аллоҳ азза ва жаллага ишониш.

Робиага айтди: «Зухдни лозим тут. Айтадилар: «Хазиналарнинг энг яхшиси тақво энг заарлisisи душманликдир». Айтадилар: «Кимки Аллоҳ унинг қалбини очиши ва нурлантиришини яхши кўрса, ўзига аҳамиятсиз бўлган ўринларда қаломни тарк қилиши ҳамда гуноҳлардан четланиш лозимдир. Кишига Аллоҳ ва ўзининг орасида амални яшириб қўйиш фойдалидир».

Яна бир ривоятда кишига хилват, ёйишни камайтириш, аҳмоқларга қўшилишни тарк қилиш, инсофи ва одоби бўлмаган баъзи аҳли илмларга қўшилмаслик ҳам лозим бўлади.

Айтадилар: «Эй Робиа, сенга аҳамиятсиз бўлган ўринларда гапирма. Агар сен бирор гап гапирсанг, у сени мулк қилиб олибди, у сенинг мулкинг эмас». (*Таҳзиб ал-асмо вал-луғот. 1/74.*)

Яҳё ибн Маийн роҳимаҳуллоҳ айтади:

«Имом Шофеъийнинг китобларини ёзадиган киши ҳақида сўралди. Робиа ҳақида айтиб берди. Қутайба ибн Сайд айтади: «Саврий вафот этиб, тақво ўлди. Имом Шофеъий вафот этиб, суннат ўлди. Аҳмад ибн Ҳанбал ўлса, бидъатлар зоҳир бўлади».

Қутайба айтади: «Агар имом Шофеъийнинг китоблари менга етиб келса, уларни ёзар эдим. Кўзим улардек зийраклик билан ёзилган китобларни кўрмаган». (*Таҳзиб ал-асмо вал-луғот. 1/79.*).

«Раббоний уламолар» китоби асосида Хуршид Маъруф тайёrlади

Эслатма:

Танлов иштирокчиларидан қуидаги мавзуларда мақола ҳамда (араб, рус, инглиз, форс ва бошқа тиллардан) таржималар, илмий-тадқиқот ишлари, аудио ва видеосуҳбатлар тақдим этишлари талаб этилади:

- Мазҳаб тушунчаси ва унинг тарихи;
- Мазҳаб ҳақида мўътабар уламоларнинг фикрлари;
- Мазҳаб имомлари ва уларнинг шогирдлари;
- Мазҳабнинг усууллари;
- Мазҳабга оид мўътабар асарлар;

— Масҳабсизлик ва унинг хатарлари.

Танлов шартига кўра, тақдим этилаётган материаллар аввал бошқа манбаларда берилмаган бўлиши, илмий асосга эга бўлиши лозим.

Танлов тўрт чорақдан иборат бўлиб, ҳар бир чорак битта мазҳабга бағишиланади:

1-чорақ — ҳанафий мазҳаби;

2-чорақ — моликий мазҳаби;

3-чорақ — шофеъий мазҳаби;

4-чорақ — ҳанбалий мазҳаби.

Иштирокчилар томонидан тақдим этилган материаллар [islom.uz](#) сайтида эълон қилиб борилади. Материалларни [@islomuztanlovbot](#) телеграм манзилига юборишингиз мумкин. Танлов 1443 йил зулҳижжа ойида (2022 йилнинг июль ойида) якунланади. Ғолиблар қимматбаҳо мукофот ва эсадалик совғалар билан тақдирланади.